

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра міжнародних економічних відносин

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини
за освітньою програмою
«Міжнародні економічні відносини»

на тему: **«ПРЯМІ ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ ТА СТАЛИЙ РОЗВИТОК:
ВИЗНАЧЕННЯ ФАКТОРІВ ПРИВАБЛИВОСТІ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ ДЛЯ
ІНВЕСТИТОРІВ С КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ»**

Виконавець:

студентка ФМЕ, гр. 43

Ропай Анастасія Русланівна _____

/ підпис /

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Уханова Інна Олегівна _____

/ підпис /

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. На сьогодні одним із завдань сучасного суспільства є створення необхідних і сприятливих умов для активізації економічного зростання, підвищення якості життя населення. Досягнення цієї мети можливе шляхом залучення інвестицій у реальний сектор економіки. Проблема врахування регіональних факторів при прийнятті інвестиційних рішень завжди мала велике значення для інвестиційної політики як держави, так і окремих регіонів. Інвестор, обираючи регіон для вкладення своїх коштів, керується певними характеристиками: інвестиційним потенціалом і рівнем інвестиційного ризику, взаємозв'язок яких визначає інвестиційну привабливість регіону. Оцінка та аналіз ступеня сприятливості інвестиційної привабливості регіонів як однієї зі складових інвестиційного клімату країни становить науковий і практичний інтерес.

З теоретичної точки зору важливим є обґрунтування умов, що визначають інвестиційну привабливість регіону з точки зору потенційного інвестора, у виявленні та кількісній оцінці причинно-наслідкових зв'язків, що лежать в основі інвестиційних рішень. Практичне значення даної проблеми полягає у виробленні шляхів та заходів щодо підвищення інвестиційної привабливості регіонів окремої країни для активізації залучення іноземних інвестицій.

Особливе значення питання підвищення інвестиційної привабливості Одеського регіону України для іноземних інвесторів з країн ЄС приймає у поточних умовах, коли Україна є кандидатом на вступ до ЄС, а ступінь інтеграції української економіки із ринком капіталів Європейського Союзу підвищується.

Ключові теоретичні положення щодо проблеми інвестиційної привабливості регіону розроблені багатьма вітчизняними та зарубіжними вченими. У їхніх роботах досліджено теоретичні та методичні основи інвестиційної привабливості, наведено фактори та ризики, що впливають на інвестиційну привабливість. Різні аспекти покращення інвестиційного середовища та економічної привабливості регіону досліджували такі класики економічної літератури як Вернон Р., Л. Кркоска, Ланкес Х. П., Венейблс А. Дж. та інші дослідники. Однак, недостатньо досліджень для визначення інвестиційного клімату та економічної привабливості Одеського регіону в сучасних економічних умовах. Необхідність дослідження шляхів покращення інвестиційного середовища та економічної привабливості Одеського регіону та недостатня розробленість ряду теоретико-методологічних і практичних питань, пов'язаних з об'єктами інвестування та їх привабливістю, підвищують актуальність даного дослідження.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження факторів привабливості Одеського регіону для інвесторів з країн Європейського Союзу та вироблення шляхів для активізації ПІІ з країн ЄС для сталого розвитку регіону.

Поставлена мета обумовила формулювання **завдань кваліфікаційної роботи**:

- дослідити поняття іноземних інвестицій та інвестиційної привабливості регіону;
- узагальнити фактори впливу на інвестиційну привабливість регіону для інвесторів з Європейського Союзу;
- узагальнити підходи до оцінки впливу іноземних інвестицій на регіональний розвиток;

- здійснити аналіз показників географічної структури, стану та динаміки іноземних інвестицій з ЄС до Одеського регіону;
- здійснити аналіз факторів інвестиційної привабливості Одеського регіону;
- здійснити аналіз впливу іноземних інвестицій на соціально-економічний розвиток Одеського регіону
- сформулювати та узагальнити шляхи підвищення інвестиційної привабливості Одеського регіону для сталого розвитку.

Об’єктом дослідження фактори привабливості Одеського регіону для інвесторів з країн Європейського Союзу.

Предмет дослідження - науково-теоретичні положення та практичні рішення посилення факторів привабливості Одеського регіону для інвесторів з країн Європейського Союзу та вироблення шляхів для активізації ПП з країн ЄС.

У роботі застосовані такі **методи дослідження** як синтез інформації та її узагальнення – для дослідження теоретичних основ інвестиційної привабливості регіону та її чинників; графічний та табличний метод – для представлення показників інвестицій з ЄС в Одеський регіон, SWOT-аналіз – для узагальнення факторів впливу на інвестиційну привабливість Одеського регіону.

Інформаційна база кваліфікаційної роботи бакалавра складається з наукових праць українських і зарубіжних авторів з іноземних інвестицій, інвестиційної привабливості регіону, офіційної статистики державних установ України, офіційної звітності Одеського регіону.

Публікації та апробація результатів дослідження. За результатами виконання кваліфікаційної роботи бакалавра опубліковано наукові роботи:

1. Ропай А., **ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ІНВЕСТИЦІЙНУ ПРИВАБЛИВІСТЬ РЕГІОНУ ДЛЯ ІНВЕТОРІВ З ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ**. Збірник наукових праць кафедри міжнародних економічних відносин ОНЕУ «Світова економіка та міжнародні економічні відносини», 2024. Випуск 5 (у друці).

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (51 найменування). Загальний обсяг роботи становить 67 сторінки. Основний зміст викладено на 63 сторінках. Робота містить 16 таблиць, 7 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНУ»** розглядаються сутність і особливості інвестиційної привабливості, узагальнено чинники, що здійснюють вплив на інвестиційну привабливість для інвесторів країн ЄС, визначаються методи оцінки інвестиційної привабливості регіону.

У другому розділі **«АНАЛІЗ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ З ЄС В ЕКОНОМІКУ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ»** охарактеризовано та проаналізовано інвестиційне співробітництво Одеського регіону з країнами ЄС, визначено чинники, що сприяють та протидіють залученню іноземних інвестицій з країн ЄС,

охарактеризовано можливі погрози та можливості розвитку інвестиційної привабливості регіону для європейських інвесторів.

У третьому розділі **«ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ»** обґрунтовано шляхи підвищення інвестиційної привабливості Одеського регіону для сталого розвитку.

ВИСНОВКИ

Після проведення у кваліфікаційній роботі бакалавра дослідження можна дійти наступних висновків.

Категорія «інвестиційна привабливість» залишається дискусійною. Це пояснюється тим, що в економічній літературі існує багато трактувань цього терміну, що ускладнює процес якісної та кількісної оцінки потенційної привабливості країн і територій для інвесторів. інвестиційний клімат як інституційну політику та регуляторне середовище, в якому функціонують суб'єкти інвестиційного процесу, тобто це чинники, що впливають на весь цикл інвестиційного процесу – від інвестування до здійснення інвестиційного процесу.

Інвестиційна привабливість регіону – це узагальнююча характеристика як об'єкта ефективного інвестування, яка виявляється у здатності залучати інвестиційні ресурси та формується під впливом ряду факторів. Інвестиційна привабливість регіону формується під впливом різноманітних факторів і закону розвитку масових соціально-економічних явищ і процесів. Частину цих факторів можна описати за допомогою статистичних показників, які також характеризують різні аспекти соціально-економічного розвитку.

Як іноземні, так і вітчизняні інвестори використовують різні методологічні підходи до оцінки інвестиційної привабливості регіону. Методи оцінки інвестиційного клімату регіону використовують різноманітні методи збору статистичної інформації та критерії економічного аналізу. Одним із найпомітніших міжнародних показників інвестиційного клімату є Індекс Міжнародного Бізнес Компасу, який розраховується міжнародною компанією BDO з 2012 року у співпраці з Гамбурзьким інститутом світової економіки. BDO Business Compass оцінює інвестиційну привабливість країни та її регіонів, представляючи інформацію у трьох вимірах: економічні чинники, політико-правове середовище та соціокультурні умови. Високорозвинений промисловий район Одеси розташований в унікальному географічному та геополітичному положенні. Регіон є головним морським торговим центром країни, обслуговуючи міжнародні вантажні та пасажирські потоки та виконуючи ключові транспортно-розподільчі функції на національному та міжнародному рівнях.

Найбільшими інвесторами Одеської області є країни ЄС Особливу увагу варто приділити Кіпру. На перший погляд, здавалося б, країна, яка завжди була в топі

інвесторів, повинна мати потужні інвестиційні проекти, але розглядаючи детальніше, важливо підмітити, від 04.07.2013 між Україною та Кіпром було укладено договір про уникнення подвійного оподаткування. Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій з 2015 по 2021 рік склав лише \$25,8 млн. Найбільше скорочення відбулося в реінвестуванні доходів і боргу, які склали \$266,4 млн і \$353,8 млн відповідно. Найбільший відтік ПІІ спостерігався у 2015 році

Транспортно-складське господарство є найбільшою інвестиційною галуззю економіки і займає лідируючі позиції. Це також пояснюється великими інвестиціями в порти та логістичну інфраструктуру таких компаній, як ТОВ «РІЗОЙЛ» та ТОВ «ТІС». Одеська область має розгалужену промислову інфраструктуру, включаючи машинобудування, металургію, хімічну, харчову, деревообробну, текстильну та інші галузі. Особливу увагу слід звернути на обробну та харчову промисловість. Цей сектор економіки є стабільно високими і складають майже третину всіх інвестицій області. Таким чином, найбільшими підприємствами обробної промисловості Одеської області є ТОВ «Дельта Вілмар СНД», ТОВ «РІЗОЙЛ», ТОВ «Кернел» та інші.

Аналіз факторів, що впливають на інвестиційну привабливість Одеської області, показує, що політичні, економічні, соціальні та інші чинники існують загрозою розвитку інвестиційної діяльності в Одеській області та інвестиціям в Одеську область. Тому основним завданням місцевої влади має стати розробка ефективних підходів щодо створення умов та усунення перешкод для залучення інвестицій в Одеську область.

Одеса має великий науково-технічний та проектний потенціал і є центром розвитку кадрового потенціалу та реалізації науково-технічної інформації, інноваційної та інвестиційної діяльності на національному рівні. Капітальні інвестиції є одним із найважливіших показників формування ефективного механізму розвитку економіки Одеси, оскільки є основним параметром відтворення основного капіталу.

Україні необхідно створити нормативно-правові та інституційні засади для залучення інвестицій. Одним з таких кроків є впровадження Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні» (реєстр № 8138 від 19.10.2022)», ще одним загальнодержавним кроком було розробка проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо особливостей регулювання земельних відносин для забезпечення швидкої реалізації інвестиційних проектів, спрямованих на відновлення економіки України під час дії воєнного стану та у відбудовний період» (реєстр. № 7711 від 29.08.2022), що встановлює вимоги щодо доступу інвесторів до спрощених процедур інвестування, спростити процедуру отримання у користування

земельних ділянок державної, комунальної чи приватної власності і спростити процедури будівництва.

Для України можливості співпраці з ЄС щодо залучення інвестицій включають доступ до фінансових продуктів і платформ, а також програми фінансової підтримки ЄС. Одним з таким інструментів є Єдиний передвступний інструмент фінансової допомоги - IPA (Instrument for Pre-Accession Assistance), який призначений для підтримки реформ у наданні фінансової та технічної підтримки. Загальна сума видатків поточної версії інструменту (IPA III) становить приблизно 14,2 млрд євро. Пріоритетним напрямком фінансування цієї програми є саме економічне зростання, а також наявні пільги для малого та середнього бізнесу. Ще одною найсвіжішою ініціативою є програма, бюджет цієї семирічної (2021-2027) програми - 4,2 млрд євро. На початку 2023 року Україна підписала угоду з Європейським Союзом про участь у цій програмі, в рамках якої ЄС надасть 1500 грантів українським малим і середнім підприємствам для налагодження ділових відносин з партнерами з ЄС. Крім того, 430 стипендій отримують молоді українські підприємці, які хочуть отримати досвід ведення такого ж бізнесу в ЄС.

Розробка концепції інвестиційного розвитку Одеської області надає можливість іноземним інвесторам, зацікавленим у інвестуванні в пріоритетні галузі регіону, поєднати детальну оцінку виробництва Одеської області з індивідуальним підходом. Важливим компонентом реалізації інвестиційного потенціалу та підвищення інвестиційної привабливості Одеського регіону є співробітництво у транспортній сфері з країнами ЄС. Україна як кандидат на членство в ЄС прагне інтеграції в транспортну систему союзу, але потребує допомоги у відновленні інфраструктури, пошкодженої війною, яку почали росіяни. Відбудова доріг, залізниць і портів, а також розширення транскордонної логістики зроблять країну найбільшим будівельним майданчиком після.

АНОТАЦІЯ

Ропай А.Р., «Прямі іноземні інвестиції та сталий розвиток: визначення факторів привабливості Одеського регіону для інвесторів з країн Європейського Союзу».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» за освітньою програмою «Міжнародні економічні відносини». – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2024 р.

Кваліфікаційна робота бакалавра складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є фактори привабливості Одеського регіону для інвесторів з країн Європейського Союзу.

У роботі розглядаються сутність і особливості інвестиційної привабливості, узагальнено чинники, що здійснюють вплив на інвестиційну привабливість для

інвесторів країн ЄС, визначаються методи оцінки інвестиційної привабливості регіону.

Охарактеризовано та проаналізовано інвестиційне співробітництво Одеського регіону з країнами ЄС, визначено чинники, що сприяють та протидіють залученню іноземних інвестицій з країн ЄС, охарактеризовано можливі погрози та можливості розвитку інвестиційної привабливості регіону для європейських інвесторів.

Обґрунтовано шляхи підвищення інвестиційної привабливості Одеського регіону для сталого розвитку.

Ключові слова: іноземні інвестиції, прямі іноземні інвестиції, інвестиційний клімат, інвестиційна привабливість, інвестиції з ЄС.

ANNOTATION

Ropai A., "Foreign direct investment and sustainable development: determining the attractiveness factors of the Odesa region for investors from the European Union".

Qualification work for obtaining a bachelor's degree in specialty 292 "International Economic Relations" under the educational program "International Economic Relations". – Odesa National University of Economics. – Odesa, 2024

The bachelor's qualification work consists of three sections. The object of the study is the attractiveness factors of the Odesa region for investors from the countries of the European Union.

The work examines the essence and features of investment attractiveness, summarizes the factors influencing investment attractiveness for investors of EU countries, and defines the methods of assessing the investment attractiveness of the region.

The investment cooperation of the Odesa region with the EU countries is characterized and analyzed, the factors contributing to and opposing the attraction of foreign investments from the EU countries are determined, the possible threats and opportunities for the development of the investment attractiveness of the region for European investors are characterized.

Ways to increase the investment attractiveness of the Odesa region for sustainable development are substantiated.

Keywords: foreign investments, foreign direct investments, investment climate, investment attractiveness, investments from the EU.